

การพยาบาลประคับประคองพระสงฆ์อาพาธด้วยการดูแลห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย ตามหลักสัปปาเยะ

Palliative Care Nursing for Buddhist Monk Illness with My Care, My Comfort Following the Concept of Clear Comprehension of Suitability

จินตนา อาจสันเทียะ*¹ ชวลี เครือสุคนธ์²

Jintana Artsanthia*¹ Chawalee Kruasukon²

¹คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10120

¹Nursing faculty, Saint Louis College, Bangkok, Thailand 10120

²โรงพยาบาลสงฆ์ ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

²Priest hospital, Sri ayuthaya Road, Payathai, Ratchathewee, Bangkok, 10400

บทคัดย่อ

บทบาทของพยาบาลประคับประคองในการดูแลพระสงฆ์อาพาธ ได้นำหลักการแนวคิดการดูแลด้วยความห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย (My care, My Comfort) ที่เป็นหัวข้อหลักของวันการดูแลแบบประคับประคองสากลในปี 2020 มาประยุกต์ใช้ในการดูแลพระอาพาธให้ได้รับการดูแลด้วยความห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในพระอาพาธ หรือ การบริบาลพระอาพาธแบบประคับประคองเพื่อบรรเทาอาการที่เจ็บป่วย เป็นวิธีการดูแลพระสงฆ์ที่อาพาธที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่รักษาไม่หายขาด และมีแนวโน้มที่ทรุดลง จากตัวโรคได้ การดูแลจึงเน้นการดูแลแบบองค์รวม ครอบคลุมมิติกายใจ สังคม และจิตวิญญาณของพระสงฆ์ สำหรับในช่วงชีวิตที่เหลืออยู่

ดังนั้นจึงควรมีการพยาบาลประคับประคองพระสงฆ์อาพาธด้วยความห่วงใย ใส่ใจความสุขสบายตามหลักสัปปาเยะ ซึ่งเป็นการสร้างสภาพปัจจัยที่เอื้อต่อการศึกษาศึกษาปฏิบัติธรรมในขณะที่เจ็บป่วยทำให้เป็นการดูแลที่เอื้อต่อการเป็นอยู่ที่ดี และเป็นการพัฒนาสมรรถนะที่ได้ผลดีแม้ในขณะที่เจ็บป่วย จึงเป็นการดูแลเพื่อผ่อนคลายทั้งทาง สรีระ จิตใจ และปัญญา ด้วยหลักของการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการผ่อนคลายให้มีความบรรเทา, ความโล่งอก, การปลดปล่อย ให้นำสู่ความสงบ คลายจากความเครียดที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ เมื่อสรีระ จิตใจผ่อนคลายส่งผลให้เกิดปัญญาตามมา อันเป็นหนทางแห่งความสุข สงบของพระภิกษุสงฆ์อาพาธที่เป็นเป้าหมายหลักคือการเพิ่มคุณภาพชีวิตของทั้งพระอาพาธและครอบครัวแม้ถึงวาระท้ายก็จะทำให้พระอาพาธได้มรณภาพอย่างสงบตามวิถีพุทธ

คำสำคัญ : การพยาบาลแบบประคับประคอง, พระสงฆ์อาพาธ, การดูแลห่วงใยใส่ใจความสุขสบาย, หลักสัปปาเยะ

Abstract

The role of palliative care nurse in caring the Buddhist Monk illness brought the concept of My care, My Comfort in the theme of World Hospice and Palliative Care Day 2020 to apply in caring the Buddhist Monk illness with caring and comfort. Palliative care for the illness monks was served to service the monks who were suffering from incurable disease and the trend of life was worse from the disease then lead to the death. Thus, the caring should cover with the caring of body mind social and spiritual of the monks for the rest of the life.

So, it should have palliative care nursing for Buddhist Monk illness with My care, My comfort following the concept of clear comprehension of suitability. The objective of the clear comprehension of suitability is to create the environment for the better life and develop the concentration of the monks.

This process will let them relax in physical, mental spiritual with the concept of good environment. When without the stress, the concentration and critical thinking will be occurred after that happiness will come up then the peach of the monks and family. When the death is coming will lead to peaceful with Buddhism style.

Keyword: Palliative care nursing, Buddhist Monk illness, My care My Comfort, Clear comprehension of suitability

บทนำ

เนื่องจากทุกวันนี้เสาร์ที่ 2 ของเดือนตุลาคม ทั่วโลกมีการจัดกิจกรรม World Hospice & Palliative Care Day เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้สังคมรับรู้¹ ถึงการดูแลระดับประคับประคองผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังรักษาไม่หายขาด โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคมะเร็ง และโรคเรื้อรังระยะท้ายอื่นๆ มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลแบบประคับประคองที่ครอบคลุม การดูแลระยะท้ายให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี² และสามารถจากไปอย่างสงบ สมศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์ หรือเรียกว่าตายดี ในปีพ.ศ. 2563 การจัดกิจกรรมของ World Hospice & Palliative Care Day มีการจัดกิจกรรมภายใต้ Theme Palliative care คือ “My care, My comfort: ดูแลห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย” ซึ่งเป็นหัวข้อหรือประเด็นหลัก (Theme) ในกิจกรรมการดูแลแบบประคับประคองเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและตระหนักว่าผู้ป่วยมีสิทธิ์ได้รับการดูแลระยะประคับประคองที่ดีด้วยการได้รับการดูแลด้วยใจ คำนึงถึงความสุขสบายเป็นหลัก ที่ทั่วโลกพบว่ามีผู้ป่วยที่เข้าถึงการดูแลที่ดีมีเพียง 10-15 เปอร์เซ็นต์ โดยในประเทศไทยได้มีการส่งเสริมการดูแลผู้ป่วยระยะนี้เพิ่มมากขึ้น³ ได้รู้จักกับทางเลือกในการดูแลผู้ป่วย ในระยะท้าย เป็นโอกาสให้ได้พบแพทย์ที่ให้การดูแลแบบ ประคับประคอง ทำให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบ

การดูแลพระสงฆ์อาพาธในบทบาทพยาบาลเป็นการดูแลแบบประคับประคองเช่นเดียวกับหลักการการดูแล

ผู้ป่วยทั่วไปที่เริ่มขึ้นเมื่อผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่รักษาไม่หายขาด จนกระทั่งป่วยและอยู่ในระยะท้าย หรือกำลังจะเสียชีวิตจากโรค ดังนั้นการพยาบาล พระสงฆ์อาพาธก็นำหลักหรือประเด็นของกิจกรรม World Hospice & Palliative Care Day เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้สังคมรับรู้¹ นั้นด้วยการนำหลักการแนวคิด My care, My Comfort มาประยุกต์ใช้ในการดูแลพระอาพาธให้ได้รับการดูแลด้วยความห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย โดยสามารถดูแลควบคู่ไปกับการรักษาเฉพาะสำหรับโรคนั้นๆ โดยตระหนักถึงสิทธิของผู้ป่วย และครอบครัวในการรับทราบข้อมูลการเจ็บป่วยรวมทั้งการให้ผู้ป่วยและครอบครัวได้แสดงความต้องการของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องแนวทางการรักษาและเป้าหมายของการดูแลรักษา เน้นการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพและยอมรับความตายเป็นธรรมชาติของทุกชีวิต รวมถึงเน้นการไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์หรือวิธีการรักษาใดๆ เพียงเพื่อยื้อความยาวนานของผู้ป่วยโดยไม่เพิ่มคุณภาพชีวิต⁴ การดูแลที่มีความจำเพาะแต่ละกรณี ผู้ดูแลจึงต้องใช้ทักษะทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย โดยอยู่บนพื้นฐานของการรับรองสิทธิของผู้ป่วยโดยเฉพาะเป็นพระภิกษุในการตัดสินใจที่จะได้รับการตอบสนองตามความปรารถนาครั้งสุดท้ายของตนเอง^{4,5} ซึ่งความปรารถนาสุดท้ายของพระภิกษุหรือของ ผู้ป่วยทั่วไปก็มีความปรารถนาที่เป็นความต้องการเฉพาะที่ต้องการค้นหา เพื่อให้ความปรารถนานั้น

สัมฤทธิ์ผลก่อนผู้ป่วยหรือพระอาพาธจะจากลา ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการระยะท้าย (Wish)

การพยาบาลแบบประคับประคองสำหรับพระสงฆ์อาพาธ^{6,7}

การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในพระสงฆ์อาพาธ หรือการบริหารพระสงฆ์อาพาธแบบประคับประคอง หรือการบริหารเพื่อบรรเทาอาการ หมายถึง วิธีการดูแลพระสงฆ์ ที่อาพาธด้วยโรคที่รักษาไม่หายขาด มีแนวโน้มที่ทรุดลง หรือมีคุณภาพจากตัวโรคในอนาคต หรืออาพาธอยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต (End of Life) เน้นการดูแลแบบองค์รวม ครอบคลุมมิติกาย ใจ สังคม และปัญญา หรือจิตวิญญาณ ของทั้งพระสงฆ์ ครอบครัวและพระภิกษุญาติ ซึ่งพระภิกษุญาติ คือพระผู้ดูแลคนไข้ที่เป็นพระภิกษุด้วยกัน โดยมีเป้าหมายหลักคือการเพิ่มคุณภาพชีวิตของทั้งพระอาพาธและครอบครัว ที่จะทำให้พระอาพาธได้มีคุณภาพอย่างสงบตามวิถีพุทธ ที่ต้องคำนึงถึงมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

มิติด้านร่างกาย ได้แก่ การบรรเทาความปวด และการจัดการอาการรบกวนต่างๆ การเพิ่มความสุขสบาย โดยเน้นการพักผ่อน การจำวัด การฉันอาหาร การขับถ่าย การฟื้นฟูสภาพร่างกายโดยการทากายภาพบำบัด และป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สามารถป้องกันได้

มิติด้านจิตใจ และอารมณ์ ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเยียวยา (Healing Environment) การสวดมนต์ทุกวันพระร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ พระอาพาธ และญาติ การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การใช้ระบบ Nurse Case Manager (พยาบาลเจ้าของไข้) เพื่อพูดคุย รับฟัง ค้นหาสิ่งค้างคาใจ และดำเนินการตามความประสงค์ของพระอาพาธเพื่อให้กำลังใจแก่พระอาพาธ

มิติจิตวิญญาณ ได้แก่ การจัดตั้งหิ้งพระสำหรับกราบไหว้ และทำวัตรเช้า วัดเย็น เพื่อส่งเสริมคุณค่าในการปฏิบัติกิจของสงฆ์ จัดพื้นที่เป็นสัดส่วน สงบ เพื่อส่งเสริมการทำสมาธิ การเจริญสติ การใช้เทคนิคในการให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อให้พระอาพาธสามารถปรับตัวได้ต่อการเปลี่ยนแปลงใช้ชีวิตที่เหลืออย่างมีคุณค่า และสามารถเผชิญความตายได้อย่างสงบ การจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น ถวายสังฆทาน ขอขมาโอฬาสีกรรม การประเมินความต้องการด้านจิตวิญญาณ ค้นหาความเชื่อ และความศรัทธา รวมถึงสิ่งค้างคาใจที่พระอาพาธต้องการทำในวาระสุดท้าย

มิติด้านสังคม และการดูแลต่อเนื่องที่วัด/บ้าน ได้แก่ การเน้นให้พระภิกษุญาติญาติญาติ และจิตอาสามีส่วนร่วมในการดูแล การเตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น เครื่องผลิตออกซิเจน เครื่องดูดเสมหะ ที่นอนลม เตียงรวมทั้งเวชภัณฑ์และยาต่างๆ เพื่อใช้ในการดูแลระหว่างอยู่วัด/บ้าน ประสานผู้ดูแลติดตามต่อเนื่อง และมีระบบให้คำปรึกษาปัญหาการดูแลตลอด 24 ชั่วโมง การจัดตั้งกองทุนในการพาพระอาพาธกลับวัด/บ้าน ลักษณะของการดูแลแบบประคับประคองที่วัดหรือบ้าน (Palliative care in temple/ home setting)

การพยาบาลประคับประคองพระสงฆ์อาพาธด้วยการดูแลห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย ตามหลักสัปปายะ

การพยาบาลประคับประคองพระสงฆ์อาพาธด้วยความห่วงใย ใส่ใจความสุขสบายตามหลักสัปปายะนั้นเป็นการดูแลเพื่อผ่อนคลาย สรรีระ จิตใจ และปัญญา ด้วยหลักของการผ่อนคลาย เป็นความบรรเทา, ความโล่งอก, การปลดปล่อย, การปลดปล่อย, การช่วยเหลือ, การสงเคราะห์, การบรรเทาทุกข์, การเปลี่ยนอารมณ์, สิ่งที่เปลี่ยนอารมณ์ ให้สู่ความสงบคลายจากความเครียดที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ เมื่อสรีระจิตใจผ่อนคลาย ปัญญา ก็จะเกิดตามมา^{9,10} ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประเด็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือการจัดการปัญหาเพื่อหาข้อสรุปหรือยุติโดยใช้หลักสัปปายะจะทำให้มีการพัฒนาทั้งสันติภายในหรือสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจซึ่งหมายถึงสิ่งแวดล้อมภายในที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรม และสันติภายนอก คือเรื่องของระบบโครงสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยหรือสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบกายเรา สิ่งแวดล้อมด้านสังคม หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างผู้คน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถส่งผลต่อทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้คน (สิ่งแวดล้อมภายใน) ได้¹¹ จึงเป็นสิ่งสนับสนุนในการดูแลแบบประคับประคองที่จะเข้าใจในจิตใจและจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี

หลักสัปปายะ ประกอบด้วย 7 อย่างในคัมภีร์พระไตรปิฎกพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงสัปปายะไว้ในหลายพระสูตร ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน โดยสามารถแยกเป็น 2 ประการคือ 1) ปฏิปทา สัปปายะ อันได้แก่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อการบรรลุมรรคผลนิพพาน 2) สัปปายะ

ที่เกื้อหนุนแก่การปฏิบัติธรรม อันได้แก่ อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม^{10,11} จากหลักการดังกล่าว การปฏิบัติตนที่เหมาะสมและได้อยู่ในที่ที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อพระภิกษุสงฆ์ในการได้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ซึ่งจะส่งผลต่อการดูแลตามหลักประคับประคองที่ดูแลครอบคลุมในทุกมิติ และผลการทำสมาธิ การสนทนาธรรม ฯลฯ ก็เป็นตัวเชื่อมในการดูแลพระภิกษุสงฆ์ที่พยาบาลจะเข้าถึง ปัญหาความต้องการที่เกิดจากความเข้าใจ ไขว่คว้าใจกัน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการดูแล แบบประคับประคอง โดยการสร้างสภาพปัจจัยที่เอื้อต่อการศึกษาปฏิบัติ เอื้อต่อการเป็นอยู่ที่ดี นำไปสู่คุณภาพการดูแลที่ดี และเป็นการพัฒนาสมาธิให้ได้ผลดี ประกอบด้วย 7 อย่าง คือ 1) อาวาส สถานที่ที่อยู่ 2) โคจร ที่บิณฑบาตหรือแหล่งอาหาร 3) ภัตตะ เรื่องพูดคุยที่ส่งเสริมการปฏิบัติ 4) บุคคล ผู้ที่อยู่ใกล้แล้วจิตผ่องใสสงบ มั่นคง 5) โภชนะอาหาร 6) อุตฺ อุณหภูมิ สภาพแวดล้อม และ 7) อิริยาบถ สัปปายะ 7 เป็นสิ่งที่เหมือนกัน สิ่งที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (suitable things; things favorable to mental development)^{10,11,12}

การพยาบาลระดับประคับประคองพระสงฆ์อาพาธ เพื่อผ่อนคลาย สรีระ จิตใจ และปัญญา ได้แก่การจัดสภาวะที่เกื้อกูลตามหลักสัปปายะ 7 จึงประกอบด้วย

1) อาวาสสัปปายะ (suitable abode) จัดสภาพแวดล้อม สะอาด สงบ เป็นสัดส่วน มีที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม

2) โคจรสัปปายะ (suitable resort) จัดสภาพภายในหอผู้ป่วยให้มีที่กว้าง ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรืออุปสรรคต่อการเดิน

3) ภัตตสัปปายะ (suitable speech) ส่งเสริมการสนทนา พูดคุยกันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ นิมนต์พระคุณเจ้าสนทนาธรรม เพื่อให้ตื่นตัวทางปัญญา

4) บุคคลสัปปายะ (suitable person) ส่งเสริมให้มีพระคิลานุปัฏฐาก หรือผู้ช่วยพระคิลานุปัฏฐากดูแล

5) โภชนสัปปายะ (suitable food) ถวายอาหารที่เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก เมื่อบริโภคเข้าไปแล้ว ไม่ทำให้เกิดทุกขเวทนา

6) อุตฺสัปปายะ (suitable climate) จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนหรือเย็นเกินไป พระคิลานุปัฏฐาก ผู้ช่วยพระคิลานุปัฏฐาก หรือญาติ

ผู้ชายดูแลแช่มือ แช่เท้าด้วยน้ำอุ่น เพิ่มการไหลเวียนเลือด ร่างกายสมดุล

7) อิริยาบถสัปปายะ (suitable posture) จัดให้เอื้อต่อการเคลื่อนไหวที่พอดี จัดลานกว้างสำหรับเดินจงกรม ผ่อนคลายสรีระ และจิตใจสงบ

สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของบุคคล ต่อความเสื่อม ความเจริญของบุคคล ถ้าบุคคลอาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้มาก¹⁰ สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม เรียกว่า สัปปายะ มี 7 อย่าง หรือความหมายสั้นๆ คือ ความสุขสบายทั้งที่พัก สภาพอากาศ และอาหาร ที่จะอำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติธรรม^{10,11} สอดคล้องกับระบบพยาบาลในดิงเกล” ซึ่งเป็นหลักคิดและการทำงานของผู้นำทางการพยาบาล ผู้ที่จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบโดยใช้วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานและได้รับความนิยมนำไปใช้แพร่หลายทั่วโลก จุดกำเนิดของระบบนี้มีที่มาจากมิสในดิงเกลซึ่งเป็นกุลสตรีชั้นสูงที่ทำงานกับสถานพยาบาลสำหรับกุลสตรีชั้นสูงที่เจ็บป่วยในกรุงลอนดอนและมีผลงานดีเด่นจนกระทั่งได้รับการยกย่องทั่วไปโดยเฉพาะ ในด้านการเอาใจใส่ผู้ป่วยและจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ^{12,13} จนประสบความสำเร็จในการดูแลผู้ป่วยอหิวาตกโรค ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงลอนดอน ทำให้เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมากขึ้นทั่วไปในประเทศอังกฤษ มีบุคคลจำนวนมากที่เห็นคุณค่า และความสำคัญในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ที่ได้จากประสบการณ์นำมาแบ่งปันความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น¹⁴ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศที่มีพลเมืองจำนวนมากและมีฐานะยากจนเช่นนั้น และยังสามารถเป็นหลักของการจัดการศึกษาทางการพยาบาล¹⁵

ในบทบาทของพยาบาลที่ได้เรียนรู้หลักการพยาบาล และจากการศึกษาพระธรรมวินัย การปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ จึงเห็นคุณค่าการดูแลพระสงฆ์ที่อาพาธ ให้ท่านได้คุ้นเคยกับหลักปฏิบัติต่างๆ ของท่านแม้ในระหว่างการจัดผู้ป่วยก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีในการดูแลพระอาพาธตามหลักสัปปายะ เพื่อความผ่อนคลายสรีระ จิตใจ และปัญญา และเอื้อต่อพระธรรมวินัย ตามหลักการของ Palliative Care: it's “My Care, My Comfort”¹. ตามความเป็นปัจจุบันของการดูแลแบบประคับประคองในยุค 2020 และความเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นพระภิกษุสงฆ์

กรณีศึกษาผลการพยาบาลแบบประคับประคองสำหรับ พระสงฆ์อาพาธด้วยการดูแลห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย ตามหลักสัปปายะ

จากการนำผลการปฏิบัติงานการผ่อนคลายตามหลัก สัปปายะมาใช้ในการดูแลพระภิกษุสงฆ์ที่อาพาธ โดยใช้กรณี ศึกษาที่หอผู้ป่วยอภิบาลคุณภาพชีวิต ผ่านกระบวนการพยาบาล แบบประคับประคอง ด้วยการนำหลักสัปปายะข้อ 1 อาวาสสัปปายะ (suitable abode) จัดสภาพแวดล้อม สะอาด สงบ เป็น สัดส่วน มีที่ที่เหมาะสม สำหรับ การปฏิบัติธรรมนั้นมาจัดสิ่งแวดล้อม ในหอผู้ป่วย และ หลักสัปปายะที่ 2 โคจรสัปปายะ (suitable resort) จัดสภาพภายในหอผู้ป่วยให้มีที่กว้าง ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรืออุปสรรคต่อการเดินจงกรมในหอผู้ป่วย หลักสัปปายะที่ 3 ภัตตสัปปายะ (suitable speech) มาส่งเสริมการสนทนา พูดคุยกันในสิ่งที่ประโยชน์ต่อการปฏิบัติ นิมนต์พระคุณเจ้า สนทนาธรรม เพื่อให้ตื่นตัวทางปัญญา ซึ่งทีมพยาบาลของ หอผู้ป่วยนิมนต์พระมาสนทนาธรรมกับพระอาพาธ ที่ยังพูดคุย ได้ นำหลักสัปปายะที่ 4 บุคคลสัปปายะ (suitable person) ส่งเสริมให้มีพระคิลานุปัฏฐาก หรือผู้ช่วยพระคิลานุปัฏฐาก ดูแลนั้น ได้มีการอนุญาตให้มีพระคิลานุปัฏฐากคอยดูแล ใกล้ชิด เท่าที่ทำได้ นำหลักสัปปายะที่ 5 โภชนสัปปายะ (suitable food) ถวายอาหารที่เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก เมื่อบริโภคเข้าไปแล้ว ไม่ทำให้เกิดทุกข์เวทนา จัดอาหาร ให้เหมาะสำหรับการฉันแต่ละมื้อมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด นำหลัก สัปปายะที่ 6 อุตุสัปปายะ (suitable climate) จัดสภาพ แวดล้อมที่เหมาะสม อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ร้อนหรือ เย็นเกินไป โดยมีพระคิลานุปัฏฐาก ผู้ช่วยพระคิลานุปัฏฐาก หรือญาติผู้ช่วยช่วยดูแลแช่มือ แช่เท้าด้วยน้ำอุ่น เพิ่มการ ไหลเวียนเลือด ร่างกายสมดุลในทุกสัปดาห์ และมีการประเมิน สภาพพระอาพาธ จัดสถานที่ในหอผู้ป่วยให้มีลานกว้างสำหรับ เดินจงกรม ผ่อนคลายสรีระ และจิตใจ

ผลการปฏิบัติจากการติดตามพระภิกษุสงฆ์จำนวน 5 รูป โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ การตื่นรู้ การยอมรับ ความจริง พบว่าเกิดความผ่อนคลายด้านร่างกาย เกิดผล ที่กล่อมเนื้อมีความผ่อนคลาย ไม่เกร็ง ไม่ปวด ไม่บวม ด้านจิตใจ ยังพบว่ามีความสุขของจิตใจ และจากการสังเกต พบว่า พระภิกษุอาพาธสามารถพักได้ จำวัดได้ ขอยาบรรเทา ปวดน้อยลงในรายที่มีความปวดซึ่งเป็นอาการของ ความไม่สุขสบาย และจากการสอบถามความพึงพอใจ การตื่นรู้ และการยอมรับความจริง อยู่ในระดับดีมาก

สรุปการพยาบาลแบบประคับประคองสำหรับ พระสงฆ์อาพาธด้วยการดูแลห่วงใย ใส่ใจความสุขสบาย ตามหลักสัปปายะ

การนำหลักสัปปายะซึ่งเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของพระภิกษุ ถ้าอาศัยอยู่ภายใต้ สิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะก่อให้เกิดความเจริญ ความสงบสุข ซึ่งหลัก การจัดสิ่งแวดล้อมนี้สอดคล้องกับหลักการของนิติงเกล ที่เป็นทฤษฎีการพยาบาลมาใช้ในการดูแลแบบประคับประคอง ส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางด้านสรีระในการเกิดกล้ามเนื้อ ผ่อนคลาย เกิดความสมดุล ด้านจิตใจทำให้พระอาพาธมีจิตใจ สงบ เยือกเย็น และด้านปัญญาส่งผลให้ท่านได้ตื่นรู้ ชัดเจน เข้าใจความจริง เข้าใจกฎธรรมชาติดีเป็นอย่างดี ด้วยการนำหลัก สัปปายะมาใช้ในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม สะอาด มีการสนทนา มีผู้รู้ใจในการดูแล ได้รับอาหารที่มีประโยชน์ มาสนับสนุนการพยาบาลแบบประคับประคองที่เป็นแบบ Palliative Care: it's "My Care, My Comfort" ก็จะนำไปสู่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

References

1. National Today. World Hospice and Palliative Care Day-October 10, 2020. Copyright .2017-2020.
2. Lertsaguanichai P, Nuchprayul I, Chatkeaw P, and Sithipun C. Caring in end of life. Aukornsumpun. Bangkok. 2009. (in Thai).
3. Priest hospital Medical department, ministry of public health. Clinical practice guideline for the monk patients. 2nd edition. Bangkok Art qualify. 2017. (in Thai).
4. Suvarnabhumi K, Sowanna N, Jiraniramai S, Jaturapatporn D, Kanitsap N, Soorapanth C, Thanaghumtorn K, Limratana N. Palliative Care: Research and Treatment. 2013; 7: 25-29. (in Thai).
5. Techakuljareon P. The nursing practice guideline for the monk illness of the priest hospital. 2017. (in Thai).
6. Artsanthia J. Palliative Care in community with the Buddhism traditions. Journal of the Royal Thai Army Nurses. 2013; 14 (1):123-27. (in Thai).

7. Artsanthia J. & Kruasukon C. Palliative care nursing for Buddhist Monk illness following dharma discipline (Tripitaka). Journal of the Royal Thai Army Nurses. 2020; 21 (2) :18-25. (in Thai).
8. Office of the Royal Society. Dharma discipline. 3rd edition, Office of the Royal Society. 2009; 392. (In Thai).
9. Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto) Dictionary of Buddhism. 34th edition, 2016. ISBN 974-8357-89-9. (in Thai).
10. Narayanasamy A. The puzzle of spirituality for nursing. A guide to practical assessment. Br J Nurs. 2004; 13(19): 1140-1144. (in Thai).
11. Rungrueangphadung P. Dissertation of the Degree of Doctor of Philosophy (Peace Studies) Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 2018.
12. Nightingale, Florence; McDonald, Lynn . Mc Donald, Lynn (ed.). Florence Nightingale's Spiritual Journey: Biblical Annotations, Sermons and Journal Notes. 2001.
13. Somdej Phraputthajarn. (P. A. Payutto). Buddhism dictionary. 31st edition. Bangkok. 2018.
14. Suvarnabhumi k, Sowanna N, Jiraniramai S, Jaturapatporn D, Kanitsap N, Soorapanth C, Thanaghumtorn K, Limratana N. Palliative Care: Research and Treatment.2013; 7: 25-29.
15. Jamjan L. & Chaleoykitti S. Trend of Palliative Care in the Bachelor of Nursing Science Curriculum. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2017; 18(1): 22-28. (in Thai).